

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-7>

УДК 336.71

Особливості боротьби з відмиванням грошей: міжнародний та національний рівні

Венгерська Н.С.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів
та економіки міжнародного туризму
Запорізького національного університету

Удодова Я.В.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин
Запорізького національного технічного університету

Куценко В.І.

магістр
Запорізького національного технічного університету

У статті розглянуто сучасні особливості боротьби з відмиванням грошей на міжнародному та національному рівнях. Розкрито сутність та етапи відмивання грошей. Проаналізовано ступінь ризику залучення різних країн, у тому числі України, до процесів відмивання незаконно отриманих доходів. Висвітлено елементи системи протидії легалізації незаконних доходів на міжнародному та національному рівнях. Розглянуто тенденції практичної дієвості та ефективності системи фінансового моніторингу в Україні. Визначено перелік рекомендацій для органів державної влади щодо протидії відмиванню грошей на основі міжнародного співробітництва.

Ключові слова: відмивання грошей, ризик, легалізація, незаконні доходи, міжнародне співробітництво.

Venherska N.S., Udodova Ya.V., Kutsenko V.I. ОСОБЕННОСТИ БОРЬБЫ С ОТМЫВАНИЕМ ДЕНЕГ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ И НАЦИОНАЛЬНЫЙ УРОВНИ

В статье рассмотрены современные особенности борьбы с отмыванием денег на международном и национальном уровнях. Раскрыты сущность и этапы отмывания денег. Проанализирована степень риска привлечения различных стран, в том числе Украины, к процессам отмывания незаконно полученных доходов. Освещены элементы системы противодействия легализации незаконных доходов на международном и национальном уровнях. Рассмотрены тенденции практической действенности и эффективности системы финансового мониторинга в Украине. Определен перечень рекомендаций для органов государственной власти по противодействию отмыванию денег на основе международного сотрудничества.

Ключевые слова: отмывание денег, риск, легализация, незаконные доходы, международное сотрудничество.

Venherska N.S., Udodova Ya.V., Kutsenko V.I. FEATURES OF COMBATING MONEY LAUNDERING: INTERNATIONAL AND NATIONAL LEVEL

The article considers modern features of combating money laundering at the international and national levels. The essence and stages of money laundering are revealed. The degree of risk of attraction of various countries, including Ukraine, to the processes of laundering of illegally received income is analyzed. The elements of the system of counteraction to legalization of illegal proceeds at the international and national level are highlighted. The trends of practical efficiency and effectiveness of the financial monitoring system in Ukraine are considered. The list of recommendations for state authorities on combating money laundering on the basis of international cooperation is determined.

Keywords: money laundering, risk, legalization, illegal revenues, international cooperation.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах глобалізації фінансових ринків система міжнародних економічних відносин зазнає значних ризиків за рахунок відмивання коштів, яке гальмує світову економіку та спотворює міжнародні фінанси. За даними Базельського індексу боротьби з відмиванням грошей, світовий обсяг відмивання коштів коливається від 500 дол. США до 1 трлн. дол. США [1]. Міжнародний валютний фонд відзначає, що процеси відмивання грошей підривають цілісність та стабільність фінансового сектору, перешкоджають розвитку іноземного інвестування та можуть призвести до зниження добробуту, відпливу капіталу з продуктивних видів економічної діяльності, дестабілізуючого впливу на інші країни [2]. Тобто шкода, яку в сучасних умовах наносить діяльність міжнародних суб'єктів господарювання з відмивання грошей розподілу внутрішніх і міжнародних грошових ресурсів, є глобальною. Тому виявлення особливостей та розроблення рекомендації щодо боротьби з відмиванням грошей є важливими напрямками національних та міжнародних фінансових інститутів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми протидії відмиванню капіталу та грошей в умовах активізації міжнародних економічних відносин розкрито в працях таких українських учених, як В.В. Коваленко [3], М.І. Флейчук [4], О.О. Глуценко, І.Б. Семеген, Р.А. Слав'юк [5], О. Кулініч [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не піддаючи сумніву високий рівень теоретичного опрацювання цієї проблеми, варто зазначити, що потреба у поглибленому дослідженні даної теми зумовлена сучасними змінами, які відбуваються у сфері протидії відмиванню грошей на міжнародному та національному рівнях.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розкриття сучасних особливостей боротьби з відмиванням грошей на міжнародному та національному рівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «відмивання» (англ. money laundering) історично пов'язане з одним із перших та найбільш відомих способів легалізації злочинних доходів (коштів), які у 20–30-х роках минулого століття кримінальні групи Сполучених Штатів Америки, що отримували надприбутки від незаконної торгівлі горілчаними виробами під час дії «сухого закону», показували (легалізували) їх як здобуті внаслідок

прання білизни, тобто «відмиті» через мережу пралень, що належала їм, хоча такого доходу від прання білизни неможливо було отримати [7, с. 27].

Наприкінці 1960-х років ХХ ст. виник новий напрям неоінституціоналізму, пов'язаний із вивченням злочинності як економічного феномену – економічна теорія злочинності (economics of crime), окремим розділом якої стала економічна теорія організованої злочинності (economics of organized crime). Сукупність досліджень за вказаним напрямом дає підстави стверджувати, що динаміка розвитку організованої злочинності тяжіє переважно до економічного феномену, суть якого зводиться до організації нелегальної економічної діяльності із залученням до її здійснення професіоналів ринку фінансових послуг та професійних представників окремих нефінансових видів економічної діяльності і професій [6].

Поняття «відмивання коштів» Директивою Європейського Парламенту та Ради «Про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансуванню тероризму» від 26 жовтня 2005 р. (2005/60/ЄС) визначено, як учинення умисно таких дій:

а) обмін або передача власності, якщо відомо, що така власність з'явилася внаслідок кримінальної діяльності чи участі в подібній діяльності, для приховування або маскуванню незаконного походження власності чи сприяння будь-якій особі, яка здійснює подібну діяльність і прагне ухилитися від юридичних наслідків своїх дій;

б) приховування або маскуванню справжньої природи, джерела, місцезнаходження, розміщення, руху, прав щодо власності чи прав на власність, якщо відомо, що така власність з'явилася внаслідок кримінальної діяльності або участі в подібній діяльності;

в) придбання, володіння або використання власності, якщо на момент отримання було відомо, що подібна власність з'явилася внаслідок кримінальної діяльності чи участі в подібній діяльності;

г) участь у будь-яких діях, об'єднання для здійснення, спроби здійснення і надання допомоги, співучасть, сприяння і консультування здійснення будь-яких дій, зазначених у попередніх підпунктах [8].

Дії, за допомогою яких брудні кошти «відмиваються» або «очищуються», можуть сильно відрізнятися залежно від ситуації, але відмивання грошей зазвичай передбачає такі кроки [9]:

1) розміщення: кошти вносяться до фінансової системи;

2) розшарування: кримінальні фонди відокремлюються від джерела зазвичай через серію трансакцій, які можуть включати реальні або підроблені покупки та продаж товарів та майна, інвестиційні інструменти або прості міжнародні банківські перекази;

3) інтеграція: чисті фонди входять до законної економіки та «реінвестовані» різними способами, наприклад шляхом придбання нерухомості та інших інвестиційних коштів.

Виявлення особливостей відмивання грошей у світовій та національній економіці доречно здійснити на основі інтегральних індексів. За даними Базельського індексу протидії легалізації (AML), розробленого Базельським інститутом управління, можна розглянути ризику відмивання коштів та фінансування тероризму 129 країн світу. У табл. 1 подано рейтинги країн із високим та низьким рівнями ризиків із відмивання грошей, а також показники України (табл. 1).

Ризики значно відрізняються залежно від регіону чи країни, тим не менше індекс надає можливість визначити деякі основні закономірності та тенденції ризиків відмивання грошей. Так 64% країн (83/129) у рейтингу 2018 р. мають оцінку ризику 5,0 або вище. Ці країни визначають як такі, що мають значний ризик відмивання коштів та фінансування тероризму. Середній рівень ризику в 2018 р. становить 5,63. Менше 4% країн рейтингу (4/129) поліпшили свої оцінки на один пункт або більше за останній рік (Гана, Болівія, Танзанія, Тринідад і Тобаго). У період із 2012 по 2018 р. лише 17% (21/129) поліпшили свій рейтинг на один пункт

або більше. Проте в період із 2017 по 2018 р. 42% країн погіршили свої оцінки ризиків. Нині майже 37% країн мають гірший ризик, аніж у 2012 р. Найвищий показник ризику також залишився таким ж, і коливається від 8,55 до 8,6 у період із 2012 по 2018 р. Хоча деякі країни мають менший ризик відмивання грошей, аніж інші, жодна країна не оцінювалася з нульовим ризиком відмивання коштів та фінансування тероризму [1].

Як стверджують експерти Базельського інституту управління, за останні сім років країни з високим рівнем ризику відмивання коштів та фінансування тероризму мають деякі особливості [1]: слабкі державні інститути, політичні права та верховенство права; низький рівень фінансової/політичної прозорості; обмеження свободи преси; відсутність ресурсів для управління фінансовою системою; переважно готівкові економіки; високий рівень контрабанди та нелегальної торгівлі (наркотики, люди, продукція тваринного світу тощо).

Проте необхідно зауважити, що недавній скандал естонської філії Danske Bank, свідчить, що існують великі проблеми з ефективністю нагляду за відмиванням грошей у країнах, які у цілому вважаються за індексом Базельського індексу протидії легалізації низькоризиковими. Естонська філія Danske Bank у період між 2007 та 2015 рр. здійснила підозрілих переказів на суму близько 235 млрд. Але попри величезну цифру, згідно з даними центрального банку, це менше половини транскордонних трансакцій, які проходили через країну. У період із 2008 по 2015 р. банки, що займалися бізнесом в Естонії, обслуговували близько 441 млрд. євро вхідних міжнародних

Таблиця 1

Країни з високим та низьким рівнями ризиків із відмивання грошей

Ранг	Країни з високим рівнем ризику	Показник	Ранг	Країни з низьким рівнем ризику	Показник
1	Таджикистан	8,3	120	Ізраїль	3,84
2	Мозамбик	8,28	121	Хорватія	3,83
3	Афганістан	8,28	122	Швеція	3,75
4	Лаос	8,25	123	Словенія	3,75
5	Гвінея-Бісау	8,16	124	Болгарія	3,53
6	М'янма	7,5	125	Македонія	3,33
7	Камбоджа	7,48	126	Нова Зеландія	3,20
8	Ліберія	7,42	127	Литва	3,12
9	Кенія	7,4	128	Естонія	2,73
10	В'єтнам	7,37	129	Фінляндія	2,57
39	Україна	6,06			

Джерело: складено на основі [1]

платежів та 446 млрд вихідних. Масштаб міжнародних потоків викликає питання особливо на тлі того, що ВВП країни в 2017 р. становив лише близько 23 млрд. євро.

Важливо підкреслити, що проблема відмивання грошей не унікальна для Естонії, оскільки вона стосується всього європейського банківського сектору. Згідно з дослідженням британської компанії Fortytwo Data, 90% найбільших європейських банків (18 із 20) вже були оштрафовані за порушення правил щодо боротьби з відмиванням грошей, що свідчить про те, що відмивання грошей стало звичайною практикою. Серед найбільших європейських банків, які були оштрафовані, – іспанський банк Santander і британські банки HSBC, Barclays, Lloyds та RBS. Згідно з даними, зібраними Національним агентством злочинів Великобританії, лише в Об'єднаному Королівстві відмивання грошей сягнуло 171,6 млрд. євро на рік. Є також чотири великі французькі банки: BNP Paribas, Crédit Agricole, Société Générale і Banque Populaire Caisse d'Épargne. У минулому році АСРР (управління, яке відповідає за нагляд за банківським та страховим секторами у Франції) оштрафував BNP Paribas на 10 млн. євро за значні недоліки у своїй системі боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму, водночас а Société Générale був змушений заплатити 5 млн. [10].

Після цих подій ЄС вирішив ще більше посилити заходи з боротьби з відмиванням грошей і об'єднати співробітництво між усіма підрозділами фінансового контролю країн – членів ЄС. У підсумку Європейський Парламент прийняв законодавство, що надає більш розширені права з обміну інформацією Європейському центральному банку та європейським правоохоронним органам. П'ята Директива, ухвалена 4 травня 2018 р. Радою Європи, внесла зміни в чинну Директиву № 849 від 2015 р., яка діяла з 2016 р. Ключові зміни, які тоді були внесені в Директиву 2015/849, такі [11]: підвищення транспарентності до інформації про бенефіціарних власників компаній і трастів; підтвердження ідентифікації особи клієнтів за допомогою відповідних електронних сервісів; розвиток розширеної співпраці між органами фінансової розвідки країн – членів ЄС; усунення потенційних ризиків, пов'язаних із банківськими передплаченими картами й електронними валютами; вдосконалення заходів контролю над операціями, які проводяться за участю третьої сторони, якою виступає країна з високим рівнем ризику.

Масштаби відмивання «брудних» грошей в Україні також є вражаючими. На підтвердження зазначимо, що за даними міжнародної організації «Мережа податкової справедливості», протягом 1991–2010 рр. з України незаконно виведено капітал загальним обсягом 167 млрд. дол. США (у середньому виводилося 16,7 млрд. дол. США щорічно) [12]. Більш сучасні оцінки, здійснені міжнародною організацією Глобальної фінансової доброчесності, свідчать про те, що протягом 2004–2013 рр. за обсягами нелегальних потоків виведення національного капіталу за кордон Україна посіла 14-е місце у світі із середньорічним показником 11,676 млрд. дол. США. Тобто, за експертними оцінками провідних міжнародних дослідницьких центрів та міжурядових організацій, протягом періоду незалежності з України нелегально виведено капіталу обсягом понад 240 млрд. дол. США [13].

Україна має значні ризики стосовно відмивання коштів (ВК) [14]. По-перше, корупція та нелегальна економічна діяльність (включаючи фіктивне підприємництво, ухилення від сплати податків та шахрайство) є основними загрозами ВК. Це підтверджується даними різних міжнародних та національних інституцій. Зокрема, результати досліджень британської аудиторсько-консалтингової групи Ernst&Young свідчать, що Україна очолює список найбільш корумпованих країн Європи [15].

Організована злочинність зростає і суттєво впливає на загальну ситуацію з ВК. Так звані конвертаційні центри, в яких залучені фіктивні компанії, через які кошти розподіляються з реального сектору економіки в тіньовий, є однією з найпоширеніших типологій ВК. Такі центри використовуються для конвертації доходів у готівку з подальшим виведенням її з України. Необхідно відзначити, що іншою особливістю України є високий готівковий обіг, що вважається значною загрозою для фінансової системи та економічної безпеки країни. Український фінансовий сектор орієнтований на банки, що становить приблизно 80% активів у фінансовому секторі. Банківські послуги, як правило, носять традиційний характер і включають у себе депозити, позики, грошові перекази, валюту та гарантії. Розмір тіньової економіки в Україні, який поглиблюється через широке використання готівки, є надзвичайно вразливим до ВК.

За даними міжнародної компанії Pricewaterhouse Coopers, яка здійснює Всесвітній огляд економічних злочинів (The Global Economic Crime Survey 2018), найбільш руйнівними

формами економічних злочинів є хабарництво та корупція. Вони викликають серйозний негативний вплив на окремі організації та бізнес у цілому: 73% українських організацій зазнали такого роду економічних злочинів за 2016–2018 рр. Серед інших топ-5 економічних злочинів в українських організаціях є: незаконне привласнення майна (46%), шахрайство із закупівлями (33%), шахрайство з персоналом (33%) та кіберзлочинність (31%) [16].

Ураховуючи аналіз масштабів відмивання «брудних грошей» у світі та в Україні, можна стверджувати, що на сучасному етапі одним із пріоритетних завдань економічної політики є побудова ефективної системи протидії відмиванню грошей. Широкомасштабне відмивання нелегальних доходів – загальносвітова проблема, яка вимагає рішення з боку всіх держав світу, тому важливим завданням є функціонування системи міжнародного співробітництва. На практиці існує дві основні площини співробітництва держав у боротьбі з відмиванням грошей: укладання міжнародних договорів із різних аспектів цієї діяльності, а також участь у міжнародних організаціях, що спеціалізуються на боротьбі з відмиванням грошей та міжнародною злочинністю взагалі [6].

У системі міжнародних економічних відносин склався механізм забезпечення економічного правопорядку, взаємодії різних джерел впливу на дії макро- та мікроекономічних агентів для протидії відмиванню грошей. Він інтегрує різноманітні інструменти та інститути, правові, організаційні засоби реалізації завдань протидії відмиванню грошей, геоекономічних цілей окремих агентів глобального ринку. Особлива роль протидії відмиванню грошей відведена FATF, яка утворена в Парижі в 1989 р. FATF – Міжнародна організація з боротьби зі злочинними доходами (англ. Financial Action Task Force), що працює під егідою ОЕСР. Відповідно до мандату, FATF розробляє стандарти та сприяє ефективній імплементації правових, регуляторних та оперативних заходів боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму й розповсюдженням зброї масового знищення та інших загроз цілісності фінансової системи. Спільно з іншими міжнародними зацікавленими сторонами FATF також здійснює діяльність щодо виявлення уражень на національному рівні з метою захисту міжнародної фінансової системи від незаконного використання [17].

Система протидії легалізації незаконних доходів в Україні є дворівневою та склада-

ється із суб'єктів первинного рівня та державного. Як і в багатьох розвинених країнах, в Україні функціонує спеціальний державний орган з питань моніторингу та боротьби з легалізацією незаконних доходів – Державний комітет із фінансового моніторингу.

Україна є надійною юрисдикцією у питаннях боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, яка не потребує спеціальних контрольних заходів (маяків) із боку Комітету Ради Європи MONEYVAL та FATF. Це засвідчує безумовний прогрес у розбудові національної системи фінансового моніторингу та підтверджує зростання ефективності дій учасників антилегалізаційної системи. У 2017 р. FATF проведено оцінку практичної дієвості та ефективності системи фінансового моніторингу в Україні та надано рекомендації щодо її вдосконалення. У підсумку, за результатами оцінки технічної відповідності українського законодавства, Україна отримала позитивні рейтинги. Зокрема, встановлено, що національне законодавство повністю відповідає 12-ти Рекомендаціям FATF, 20-ти – переважно відповідає, семи – частково відповідає, одна Рекомендація не застосовується в Україні. Рейтинги України щодо Технічної відповідності українського законодавства Рекомендаціям FATF мають лише декілька проблемних місць (частково відповідає) [18]: Р. 5 Злочин фінансування тероризму; Р. 6 Цільові фінансові санкції – тероризм та фінансування тероризму; Р. 7 Цільові фінансові санкції – розповсюдження; Р. 25 Прозорість та бенефіціарна власність правових утворень; Р. 28 Регулювання та нагляд за ВНУП; Р. 33 Статистика; Р. 35 Санкції.

За рівнем ефективності, відповідно до встановлених рейтингів, Україна отримала за двома результатами рейтинг «значний», за вісьмома результатами – рейтинг «помірний» і за одним показником низьку оцінку (БР. 7 Розслідування та судове переслідування ВК). Таким чином, отримані рейтинги гарантували Україні відсутність ризиків потрапляння до процедур включення у санкційні списки FATF (як це було під час попередніх оцінок у 2001 та 2010 рр.). Сьогодні Держфінмоніторингом здійснюється підготовка відповідного Плану дій щодо усунення виявлених недоліків за результатами п'ятого раунду оцінки MONEYVAL, щоб у 2019 р. на першому пленарному засіданні Комітету MONEYVAL представити Звіт України про прогрес.

Україна активно співпрацює з основними міжнародними організаціями у боротьбі з легалізацією (відмиванням) злочинних доходів та фінансуванням тероризму. Втім, є ціла низка напрямів, за якими цю співпрацю необхідно посилювати та розвивати, що дасть змогу підвищити ефективність боротьби з легалізацією (відмиванням) незаконних доходів та фінансуванням тероризму. Одним із важливих складників діяльності Держфінмоніторингу є налагодження співпраці з міжнародними установами та іноземними партнерами, які відповідають за організацію ефективних заходів із ПВК/ФТ. Протягом 2017 р. Держфінмоніторинг активно співпрацював із провідними міжнародними організаціями та установами цієї сфери, такими як Група з розроблення фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Комітет експертів Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), Егмонтська група підрозділів фінансової розвідки, Рада Європи, Управління ООН із питань наркотиків та злочинності (UNODC), Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), проект «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI), «Організація за демократію та економічний розвиток» (ГУАМ) та іншими міжнародними партнерами [18].

Важливим етапом протидії відмиванню грошей стало затвердження Плану заходів на 2017–2019 рр. із реалізації Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 р. (далі – План заходів). Указаний План заходів було розроблено Державною службою фінансового моніторингу України за результатами проведеної у 2016 р. першої Національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. План

заходів спрямований на досягнення стабільного та ефективного функціонування національної системи фінансового моніторингу та розвиток міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Ґрунтуючись на оцінках ризиків відмивання грошей у країнах світу, нещодавнього скандалу Danske Bank, випадків відмивання грошей у банках Нідерландів, Німеччини, Латвії та інших держав ЄС, а також особливостях відмивання грошей в Україні, підкреслимо, що такий стан прав змушує замислитися над тим, що міжнародні регулятори повинні вести більш активну боротьбу з відмиванням грошей. Значної уваги потребують країни, що розвиваються та мають потенційний ризик відмивання грошей.

Висновки з цього дослідження. Результати дослідження дають змогу виокремити певний перелік рекомендацій для органів державної влади щодо протидії відмиванню грошей на основі міжнародного співробітництва: необхідно вдосконалити державні реєстри верифікованої інформації про фактичне право власності всіх юридичних осіб, і всі банки повинні знати справжнього фактичного власника (власників) будь-якого рахунку у своїй фінансовій установі; органи державної влади повинні приймати та повністю впроваджувати всі Рекомендації щодо боротьби з відмиванням грошей (FATF); багатонаціональним компаніям доцільно публічно розкривати свої доходи, прибутки, збитки, продажі, сплачені податки, дочірні компанії та рівень персоналу в кожній країні; митні агентства повинні належно розглядати торговельні операції; фінансові установи повинні мати належний контроль та процедури, застосовуючи жорстку перевірку клієнтів, та забезпечити високий ступінь прозорості операцій, що має вирішальне значення для боротьби з відмиванням коштів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Basel AML Index 2018. Report. URL: https://index.baselgovernance.org/sites/collective.localhost/files/aml-index/basel_aml_index_10_09_2018.pdf.
2. IMF and the Fight Against Money Laundering and the Financing of Terrorism. 2018. URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>.
3. Коваленко В.В., Дмитров С.О., Єжов А.В. Міжнародний досвід у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму: монографія. Суми: УАБС НБУ, 2007. 110 с.

4. Флейчук М.І. Легалізація економіки та протидія корупції у системі економічної безпеки: теоретичні основи та стратегічні пріоритети в умовах глобалізації. Львів: Ахілл, 2008.
5. Глущенко О.О., Семеген І.Б. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід: монографія; за ред. Р.А. Слав'юка. Київ: УБС НБУ, 2014. 386 с.
6. Кулініч О. Боротьба з відмиванням грошей: міжнародний досвід. Зб. наук. праць; за ред. В.Є. Новицького. К.: ІСЕМВ НАН України, 2005. Вип. 47. С. 96–105.
7. Кернер Х.-Х., Дах Э. Отмывание денег. Москва: Международные отношения, 1996. 240 с.
8. Директива Європейського Парламенту та Ради про запобігання використанню фінансової системи з [...] від 26.10.2005 № 2005/60/ЄС. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_774.
9. Pulling fraud out of the shadows Global Economic Crime and Fraud Survey 2018. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/forensics/global-economic-crime-and-fraud-survey-2018.pdf>.
10. Відмивання грошей: Україна чистіша, ніж більшість Європи? URL: <https://uatribune.com/vidmyvannya-hroshey-ukrayina-chystishe-nizh-bilshist-eyropy/>.
11. ЄС посилив Правила регулювання протидії відмиванню грошей. URL: <http://ur-ua.com/76-yes-posiliv-pravila-regulyuvannya-protidyi-vidmyvannu-groshey.html>.
12. Capital Flight from Developing Countries: Top 20 Losers. URL: http://static.guim.co.uk/sys-images/Observer/Pix/pictures/2012/07/22/gu_wealth-offshore-02.jpg.
13. Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2004–2013. Global Financial Integrity. URL: <http://www.gfintegrity.org/report/illicit-financial-flows-from-developing-countries-2004-2013>.
14. Заходи щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму Україна. Звіт за результатами п'ятого раунду взаємної оцінки. Грудень 2017. URL: http://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/03/zvit_ukr.pdf.
15. Рейтинг корупції Е&Y: Україна на першому місці серед 41 країни / ЛІГА Бізнес Інформ. URL: http://news.liga.net/ua/news/politics/14730211-reyting_korupts_e_y_ukra_na_na_pershomu_m_sts_sered_41_kra_ni.htm.
16. Global Economic Crime and Fraud Survey 2018: Ukrainian findings Pulling fraud out of the shadows. URL: <https://www.pwc.com/ua/en/survey/2018/pwc-gecs-2018-eng.pdf>.
17. Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення. Рекомендації FATF. URL: www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf.
18. Звіт державної служби фінансового моніторингу України 2017. URL: http://sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2018/20180322/zvit_2017_ukr.pdf.

REFERENCES:

1. Basel AML Index 2018. Report. Available at: https://index.baselgovernance.org/sites/collective.localhost/files/aml-index/basel_aml_index_10_09_2018.pdf (accessed 03 November 2018)
2. IMF and the Fight Against Money Laundering and the Financing of Terrorism. 2018. Available at: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism> (accessed 03 November 2018)
3. Kovalenko V. V., Dmytrov S. O., Yezhov A. V. (2007) Mizhnarodnyi dosvid u sferi zapobihannia ta protydia vidmyvanniu dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, ta finansuvanniu teroryzmu : monohrafiia [International experience in the field of prevention and counteraction to money laundering and terrorist financing]. Sumy : UABS NBU, 2007. 110 s.
4. Fleichuk M. I. (2008) Lehalizatsiia ekonomiky ta protydia koruptsii u systemi ekonomichnoi bezpeky: teoretychni osnovy ta stratehichni priorytety v umovakh hlobalizatsii [Legalization of the economy and counteracting corruption in the system of economic security: the theoretical foundations and strategic priorities in the conditions of globalization]. Lviv : Akhill, 2008.
5. Hlushchenko O. O., Semehen I. B. (2014) Antylehalizatsiinyi finansovi monitorynh: ryzyk-oriientovanyi pidkhid : monohrafiia [Anti-budgetary financial monitoring: risk-oriented approach] / za red. R. A. Slav'iuka. Kyiv : UBS NBU, 2014. 386 s.
6. Kulinich O. (2005) Borotba z „vidmyvanniam” hroshei: mizhnarodnyi dosvid [Fighting money laundering: international experience]. Zb. nauk. prats. Vyp. 47 / za red. V.Ye.Novytskoho. K.: ISEMV NAN Ukrainy. 2005. S. 96–105.
7. Kerner Kh. -Kh. Dakh E. Otmivaniye deneg [Money laundering]. Moskva: Mezhdunarodnyye otnosheniya. 1996. 240 s.

8. Dyrektyva Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady pro zapobihannia vykorystanniu finansovoi systemy z [...] vid 26.10.2005 № 2005/60/leS. Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_774
9. Pulling fraud out of the shadows Global Economic Crime and Fraud Survey 2018. Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/forensics/global-economic-crime-and-fraud-survey-2018.pdf> (accessed 03 November 2018)
10. Vidmyvannia hroshei: Ukraina chystisha, nizh bilshist Yevropy? [Money laundering: Ukraine is cleaner than most of Europe?] Available at: <https://uatribune.com/vidmyvannya-hroshey-ukrayina-chystishe-nizh-bil%CA%B9shist%CA%B9-yevropy/> <https://www.pwc.com/gx/en/forensics/global-economic-crime-and-fraud-survey-2018.pdf> (accessed 20 November 2018)
11. YeS posylyv Pravyla rehuliuвання protydii vidmyvanniu hroshei [The EU has strengthened the Anti-Money Laundering Regulation]. Available at: <http://ur-ua.com/76-yes-posiliv-pravila-regulyuvannya-protidyi-vidmyvanniu-groshey.html> <https://www.pwc.com/gx/en/forensics/global-economic-crime-and-fraud-survey-2018.pdf> (accessed 20 November 2018)
12. Capital Flight from Developing Countries: Top 20 Losers. Available at: http://static.guim.co.uk/sys-images/Observer/Pix/pictures/2012/07/22/gu_wealth-offshore-02.jpg (accessed 05 November 2018)
13. Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2004–2013. Global Financial Integrity. Available at: <http://www.gfintegrity.org/report/illicit-financial-flows-fromdeveloping-countries-2004–2013> (accessed 05 November 2018)
14. Zakhody shchodo borotby z vidmyvanniam koshtiv ta finansuvanniam terorizmu Ukraina. Zvit za rezultatamy p'iatoho raundu vzaiemnoi otsinky [Measures to combat money laundering and terrorist financing Ukraine. Report on the results of the fifth round of mutual evaluation]. Hruden 2017. Available at: http://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/03/zvit_ukr.pdf (accessed 05 November 2018)
15. Reitynh koruptsii E&Y: Ukraina na pershomu mistsi sered 41 krainy [Corruption rate E & Y: Ukraine ranked first among 41 countries]. LIHA Biznes Inform. Available at: http://news.liga.net/ua/news/politics/14730211-reyting_korupts_e_y_ukra_na_na_pershomu_m_sts_sered_41_kra_ni.htm. (accessed 05 November 2018)
16. Global Economic Crime and Fraud Survey 2018: Ukrainian findings Pulling fraud out of the shadows. Available at: <https://www.pwc.com/ua/en/survey/2018/pwc-gecs-2018-eng.pdf> (accessed 19 November 2018)
17. Mizhnarodni standarty z protydii vidmyvanniu dokhodiv ta finansuvanniu terorizmu i rozpovsiudzhenniu zbroi masovoho znyschennia. Rekomendatsii FATF. [International standards on counteraction to money laundering and financing of terrorism and the proliferation of weapons of mass destruction. FATF Recommendations]. Available at: www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf (accessed 20 November 2018)
18. Zvit derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy 2017 [Report of the State Financial Monitoring Service of Ukraine 2017]. Available at: http://sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2018/20180322/zvit_2017_ukr.pdf (accessed 20 November 2018)